

§ 10

Om barnäktenskap

Svar på skrivelse från M, L och C

Dnr 1.7.2-53/2016

Socialnämndens beslut

Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen

Reservation

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Ordföranden Åsa Lindhagen m.fl. (MP), ledamoten Rana Carlstedt m.fl. (S) och ledamoten Anna Rantala Bonnier (Fi) lämnar följande särskilda uttalande:

Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet har ställt viktiga frågor gällande hur stadens socialtjänst arbetar vid kännedom eller misstanke om att barnäktenskap förekommer. Socialförvaltningen ger i sitt svar en tydlig beskrivning av hur staden arbetar och vilka kriterier som ska ingå i en bedömning när barn uppger sig vara gifta.

När det tidigare i år förekom uppgifter om att ensamkommande barn skulle ha placerats med vuxna personer de uppgetts vara gifta med bad vi socialförvaltningen gå igenom de placeringar som gjorts av ensamkommande barn i väntan på kommunanvisning, samt höra efter med stadsdelarna kring de barn som anvisats till Stockholm. Vid denna genomgång framkom inget fall av ensamkommande barn som placerats med en vuxen person som denne uppgett sig vara gift med. Det som framkom var tre fall med uppgifter om äktenskap bland barn, men där båda varit minderåriga.

Stockholms stad ska alltid stå på barnens sida och värna barns rättigheter. Den absoluta grundregeln är att barn inte ska placeras tillsammans med en partner. Barnäktenskap är förbjudet och barnäktenskap ingångna utanför Sverige ska som grundregel inte erkännas. Barnäktenskap står i strid med mänskliga rättigheter och barn som är gifta löper stor risk att fara illa. Vi vet att barnäktenskap hindrar många flickor från att fullfölja sin utbildning, leder till tidig graviditet och ökar risken för våldsutsatthet samt att barnäktenskap är en del i ett globalt förtryck av flickor.

Socialtjänsten ska, som förvaltningen lyfter fram, alltid göra en individuell bedömning när det gäller placering av barn och unga. En sådan bedömning ska grunda sig på vad som är barnets bästa och vilka behov av skydd och stöd barnet har. Barnets egen inställning ska beaktas, men att en pojke eller flicka uttrycker en önskan om att bo tillsammans med en person som hen säger sig vara gift eller ha en nära relation med innebär inte att socialtjänsten gör bedömningen att det är det bästa för barnet. Här har vi ett stort förtroende för att socialtjänsten i Stockholms stad gör professionella bedömningar som grundar sig i barnets bästa.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) lämnar följande särskilda uttalande:

Vi tackar förvaltningen för svaret på skrivelsen men noterar att ett antal oklarheter kvarstår.

Förvaltningen skriver att ”en stor lyhördhet krävs för vad barnet uttrycker som sin önskan i förhållande till bedömningen av hur barnets behov av skydd och stöd ska garanteras” vid placering. Det är lite oklart vad som menas med detta och det finns en stor risk att en frivillighet som kanske inte är äkta kommer i vägen för vad som egentligen ligger i barnets intresse.

Vi menar att begreppet ”frivillighet” när det kommer till barnäktenskap kraftigt måste problematiseras. Att ett barn säger att hen är frivilligt gift är inte samma sak som att hen är det. Det faktum att Sverige har ett förbud mot barnäktenskap, och att det finns en insikt om att minderåriga inte är redo att fatta den typen av livsavgörande beslut som det innebär att gifta sig med någon, borde medföra att begreppet ”frivillighet” i samband med barnäktenskap ska användas extremt restriktivt. Detta gäller i synnerhet med vetskap om att barn i många länder varifrån människor invandrar till Sverige lider risk att bli bortgifta mot sin vilja. I praktiken bör därför det faktum att ett barn uppges vara gift knappast tillmätas någon vikt vid bedömningen av vad som ligger i barnets intresse. Starka skyddsskäl talar snarast för att barnet måste skyddas från en situation där det föreligger risk för tvång.

Vi är inte helt lugnade av förvaltningens redogörelse av vilken information som ges. För det första måste information ges redan när man utreder barnets inställning till sitt äktenskap. Barnet bör redan då få reda på vilka alternativ som finns, att man inte är tvungen att

vara gift osv. Själva processen att ta reda på vad det är barnet ”egentligen vill” måste ske i en dialog där barnet informeras om rättigheter och lagstiftning. För det andra krävs det bättre information på boendena, inklusive uttrycklig information om svensk äktenskapslagstiftning, given muntligen på språk som barnen förstår. Det går inte att hänvisa till en hemsida eller till Ungdomsmottagningen.

Vi vill slutligen uppmärksamma vikten av att arbeta förebyggande mot tvångsäktenskap generellt, oavsett om parterna är över 18 år eller ej. Även här krävs det information till nyanlända om deras rättigheter och vad som gäller i Sverige, och en individuell bedömning där stadens personal har kännedom om förekomsten av tvångsäktenskap.

Ersättaryttrande

Ersättaren Stina Bengtsson (C) hänvisar till Liberalernas förslag till beslut.

Ärendet

I en skrivelse till socialnämnden begär Andrea Ström m.fl. (M), Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L) och Stina Bengtsson (C) att socialförvaltningen redogör för hur staden agerar i de fall där nyanlända minderåriga i stadens försorg befins vara eller påstås vara gifta samt redogör för vilken information nyanlända minderåriga får om svensk äktenskapslagstiftning och deras rättighet att inte giftas bort.

Alla barn som vistas i Stockholms stad inkluderas i socialtjänstlagens bestämmelser om barn som riskerar att fara illa eller far illa. Förvaltningen anser att Stockholms stads riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden, riktlinjerna för handläggning av ärenden som gäller ensamkommande barn och ungdomar samt de rutiner som utformats inom staden utgående från riktlinjerna, är tillräckliga för att möta målgruppens behov av skydd och stöd. Förvaltningens bedömning är vidare att den information som finns kring frågan på nationell nivå för närvarande fyller behoven. Förvaltningen vill i sammanhanget lyfta fram Origo som är Stockholms läns resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld. Verksamheten finns som en resurs både vad gäller informationsinsatser och för rådgivning på individuell nivå.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 27 april 2016.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L) föreslår att nämnden beslutar enligt Liberalernas förslag enligt följande:

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar.
2. Att anföra följande.

Vi tackar förvaltningen för svaret på skrivelsen men noterar att ett antal oklarheter kvarstår.

Det finns, trots avskaffandet av barnäktenskap i Sverige, fortfarande juridiska möjligheter att erkänna äktenskap som har begåtts utomlands även om någon av parterna är mellan 15-18 år. En sådan möjlighet finns om parterna vid tiden för äktenskapets ingående inte var svenska medborgare eller hade sin hemvist i Sverige. Lagen borde ändras så att äktenskap aldrig är giltiga i Sverige om någon av parterna är under 18 år.

I avvaktan på detta måste barnets rätt till och behov av skydd sättas i främsta rummet. Förvaltningen skriver att ”en stor lyhördhet krävs för vad barnet uttrycker som sin önskan i förhållande till bedömningen av hur barnets behov av skydd och stöd ska garanteras” vid placering. Det är lite oklart vad som menas med detta och det finns en stor risk att en frivillighet som kanske inte är äkta kommer i vägen för vad som egentligen ligger i barnets intresse.

Vi menar att begreppet ”frivillighet” när det kommer till barnäktenskap kraftigt måste problematiseras. Att ett barn säger att hen är frivilligt gift är inte samma sak som att hen är det. Det faktum att Sverige har ett förbud mot barnäktenskap, och att det finns en insikt om att minderåriga inte är redo att fatta den typen av livsavgörande beslut som det innebär att gifta sig med någon, borde medföra att begreppet ”frivillighet” i samband med barnäktenskap ska användas extremt restriktivt. Detta gäller i synnerhet med vetskap om att barn i många länder varifrån människor invandrar till Sverige lider risk att bli bortgifta mot sin vilja. I praktiken bör därför det faktum att ett barn uppges vara gift knappast tillmätas någon vikt vid bedömningen av vad som ligger i barnets intresse. Starka skyddsskäl talar snarast för att barnet måste skyddas från en situation där det föreligger risk för tvång.

Vi är inte helt lugnade av förvaltningens redogörelse av vilken information som ges. För det första måste information ges redan när man utreder barnets inställning till sitt äktenskap. Barnet bör redan då få reda på vilka alternativ som finns, att man inte är tvungen att vara gift osv. Själva processen att ta reda på vad det är barnet "egentligen vill" måste ske i en dialog där barnet informeras om rättigheter och lagstiftning. För det andra krävs det bättre information på boendena, inklusive uttrycklig information om svensk äktenskapslagstiftning, given muntligen på språk som barnen förstår. Det går inte att hänvisa till en hemsida eller till Ungdomsmottagningen.

Vi vill slutligen uppmärksamma vikten av att arbeta förebyggande mot tvångsäktenskap generellt, oavsett om parterna är över 18 år eller ej. Även här krävs det information till nyanlända om deras rättigheter och vad som gäller i Sverige, och en individuell bedömning där stadens personal har kännedom om förekomsten av tvångsäktenskap.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.